

УДК 811.161.2'373

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В КОМУНІКАТИВНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЗМІ

Олена Ільченко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна)
e-mail: o.ilchenko@ukr.net
ORCID: 0000-0002-5467-8883

Артем Горлов

магістр гуманітарного факультету
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна)
e-mail: gorlovkot@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8708-9882

У цій статті описано комунікативні стратегії й тактики матеріалів ЗМІ, що висвітлюють теми, пов'язані з діяльністю Національної гвардії України. Дослідження виконано в річці стратегічних комунікацій. Розвідка містить опис інтенцій, репрезентованих у матеріалах українських мас-медіа щодо діяльності Національної гвардії України.

Ключові слова: комунікативні стратегії; стратегічні комунікації; інтенція; Національна гвардія України; ЗМІ.

Ichenko Olena, Gorlov Artem. Activities of the National Guard of Ukraine in the communicative interpretation of the media.

The information component of the hybrid war showed: 1) the shortcomings of Ukraine's preparation for the confrontation of information aggression; 2) the results of the neglect of this aspect in the training of specialists. Therefore, there was a need to create separate organizational structures that will ensure the acquisition of the National Guard of Ukraine and other constituent sectors of security and defense with the necessary operational capabilities, including scientific and educational. Therefore, the topic chosen for the study is relevant.

Media relations play a prominent role in the development of strategic communications. Therefore, the subject of this study-communication strategies of media materials, which refers to the activities of the National Guard of Ukraine.

The aim is to identify communication strategies and tactics that implement the media in the coverage of the National Guard of Ukraine.

Under the concept of «communicative strategy» we understand the implementation of the intentions of the speaker, his global and local goals. This approach can be conditionally designated as intentional, since it is associated with the awareness of the strategy in the perspective of the implementation of the addressee's intention.

To achieve the goal of this study, it is advisable to use the classification of strategies proposed by O. Mikhaleva, based on the target settings of the speaker. The researcher selects a strategy to decrease; strategy for improvement; strategy of theatricality.

The spring framework has served as the publication «Ukrainska pravda», «Korrespondent.net», «Censor.net».

© Ільченко О., 2019; © Горлов А., 2019

Because of the carried out research of the negative attitude to National Guard of Ukraine as to

power structure it wasn't revealed. Condemnation is caused by violations of specific officers who timely identify and eliminate.

Strategy for improvement is implemented in the tactics of self-presentation, analysis-«plus», removal of criticism, of self-justification; strategy of theatricality presented by such tactics: inform, promise, prediction, cooperation; strategy for a fall – tactics analysis-«minus», exposure, accusation or non-accusation.

At the same time, when it comes to the national guard in the reports of Ministers, implemented a strategy of theatricality, at least to increase; when it comes to honoring the soldiers a strategy to increase; when a sharp dichotomy is created military-civilian or describes the activities of specific soldiers a strategy to reduce, and the strategy to increase is implemented in the tactics of self-presentation, obeying the intention of protecting civilians from acts of terrorism; when they cover the events in the East of Ukraine, separately about the national guard, as a rule, do not write.

Keywords: *communication strategies; strategic communications; intention; National Guard of Ukraine; mass media.*

Термін «стратегічні комунікації» активно впроваджується в науковий континуум. Кілька років ця тема на рівні вузького використання профільними фахівцями активно розробляється органами влади і силовими структурами. «Добре, що ми вирішили використати цей резерв для забезпечення інформаційної безпеки держави» [Попова 2017], – зазначає експерт зі стратегічних комунікацій ГО «Інформаційна безпека», колишній заступник міністра інформаційної політики України Т. Попова. Найбільш актуальною є проблема стратегічних комунікацій для силових структур, оскільки стаття 41 Воєнної доктрини України чітко визначає, що забезпечення інформаційної складової воєнної безпеки України здійснюватиметься шляхом запровадження ефективної системи стратегічних комунікацій у діяльність органів сектору безпеки й оборони. Під стратегічними комунікаціями розуміємо «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних і психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави» (визначення СтратКому у Воєнній доктрині України) [Побудова 2016], тобто поєднання всіх інформаційних можливостей держави для реалізації в інформаційному просторі. У структурах НАТО ця діяльність набуває все більшої активності: створено Центр вивчення передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій (місто Рига); у Школі НАТО у місті Оберамергау (ФРН) започатковано навчальні курси зі стратегічних комунікацій різного рівня, аналогічну підготовку здійснюють у Туреччині [Попова 2017]. Українські офіцери мають можливість навчатися в цих осередках розвитку стратегічних комунікацій на регулярній основі.

Інформаційна складова гібридної війни показала, по-перше, недоліки підготовки України до протистояння інформаційній агресії, по-друге, результати неврахування цього аспекту в підготовці фахівців. Тому виникла необхідність у створенні окремих організаційних структур, які забезпечать набуття Національною гвардією України та іншими складовими секторами безпеки й оборони необхідними оперативними можливостями, зокрема науковими й освітніми. Тож тема, обрана для дослідження, безперечно, актуальна. Її розробкою активно займаються досвідчені (Л. Пелепейченко, Г. Почепцов, І. Лисичкіна та ін.) та молоді вчені (Л. Монастир'єва, В. Старух, М. Шклярчук та ін.).

У розбудові стратегічних комунікацій чільне місце посідають зв'язки зі ЗМІ. Тож **предмет цього дослідження** – комунікативні стратегії матеріалів ЗМІ, у яких ідеться про діяльність Національної гвардії України.

Мета – виявити комунікативні стратегії й тактики, що реалізують ЗМІ у висвітленні тем про Національну гвардію України, враховуючи комунікативні інтенції.

Під поняттям «комунікативна стратегія» розуміємо здійснення намірів мовця, його глобальних і локальних цілей: «оптимальна реалізація інтенцій мовця для досягнення конкретної мети спілкування, тобто контроль і вибір дієвих кроків спілкування та їх глибокого видозмінення в конкретній ситуації» [Бацевич 2009]; «тип поведінки одного з партнерів у ситуації діалогічного спілкування, який зумовлений і співвідноситься з планом досягнення глобальної і локальної комунікативних цілей у межах типового сценарію функціонально-семантичної репрезентації інтерактивного типу» [Селіванова 2006]. Такий підхід, на нашу думку, умовно можна позначити як інтенційний, оскільки він пов'язаний з усвідомленням стратегії в ракурсі реалізації інтенції адресанта (комунікативна інтенція – намір адресанта, який визначає внутрішню програму мовлення (мету) і спосіб її втілення (зумовлює комунікативні стратегії) [Селіванова 2010, с. 203]). Таким чином, інтенційний підхід орієнтований на стратегічну програму адресанта, план його мовленнєвих дій.

Дискусійним лишається питання класифікації комунікативних стратегій. На думку більшості вчених, універсальна типологія комунікативних стратегій, яку можна застосувати до всіх сфер спілкування, малоюмовірна, або можлива як узагальнена. Для реалізації мети цього дослідження доцільно використати науково обґрунтовану класифікацію стратегій, запропоновану О. Михальновою [Михалева 2004, с. 58–91], що ґрунтується на цільових настановах мовця. Дослідниця виокремлює стратегію на пониження (тактики звинувачення, безособового звинувачення, аналіз-«мінус», викриття, ображення, погрози); стратегію на підвищення (тактики (само)презентації, неявної презентації, аналіз-«плюс», відведення критики, самовиправдання); стратегію театральності (тактики спонукання, кооперації, розмежування, інформування, обіцяння, попередження, прогнозування, провокації, іронізування).

Джерельною базою слугували публікації «Української правди», «Корреспондент.net», «Цензор.net».

Видання «Цензор.net» опублікувало результати соціологічного дослідження, здійснене Центром Разумкова, яке дало змогу визначити рівень довіри громадян до правоохоронних органів. Виявилось, що «Національна гвардія України має найбільшу з органів системи МВС довіру громадян – 52,6 %, Державна служба з надзвичайних ситуацій – 50,5 %, Державна прикордонна служба – 46,4 %, Національна поліція – 39,3 %, Департамент патрульної поліції – 40,9 %» (https://censor.net.ua/ua/news/460776/natsionalna_gvardiya_maye_nayivyschyi_riven_pidtrymky_ukrayintsiv_sered_pravoohoronnyh_organiv_doslidjennya).

Дослідження охопило період з 6 по 11 жовтня 2017 року. Було опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, окрім Криму й окупованих територій Донецької та Луганської областей. Іntenція довіри до Нацгвардії зумовила добір стратегії на підвищення, тактики аналіз-«плюс», що актуалізується через референцію до висловлювання, яке підводить до

позитивної інтерпретації діяльності Національної гвардії України, але не експлікує позитивного ставлення до цієї структури.

Інтенцію гордості за гвардійців репрезентовано в публікації «Цензор.нет» «Національна гвардія – сила та міць держави, – Аваков. ВІДЕО+ФОТОрепортаж», яку присвячено випуску молодих лейтенантів Національної академії Національної гвардії України: «Міністр внутрішніх справ привітав випускників і зазначив, що Національна гвардія – сила та міць всієї держави» (https://censor.net.ua/ua/video_news/445327/natsionalna_gvardiya_syla_ta_mits_derjavu_avakov_videofotoreportaj). Ця інтенція зумовила вибір стратегії на підвищення, тактики (само)презентації, під час реалізації якої адресантом здійснюється безпосередня вказівка на позитивні якості офіцерів Національної гвардії України і викладачів відповідного вишу: «З початком антитерористичної операції науково-педагогічний склад Національної академії НГУ миттєво переглянув програму підготовки молодих фахівців і вніс зміни в бік значного збільшення практичної складової підготовки курсантів. У стінах вишу було підготовлено більшість екіпажів новітнього БТР 4 Е, оперативно готувались оператори-навідники, коригувальники вогню, повари та всі необхідні на Сході військові фахівці з числа офіцерських кадрів та військовослужбовців за контрактом» (https://censor.net.ua/ua/video_news/445327/natsionalna_gvardiya_syla_ta_mits_derjavu_avakov_videofotoreportaj).

Інтенцію гордості за нацгвардійців відображено й у публікації «Нацгвардія – потужний військовий підрозділ, здатний надійно захистити країну від зовнішніх і внутрішніх ворогів, – Турчинов привітав нацгвардійців»: «“Чотири роки тому гвардійці одними з перших вступили у бій з ворогом на сході нашої держави. Не було техніки, важкого озброєння, але були мужність і героїзм, що дозволило зупинити агресора та розпочати звільнення України. Вічна слава нацгвардійцям, які віддали життя за свободу і незалежність України, за наше вільне європейське майбутнє!” – сказав Турчинов і додав, що сьогодні Нацгвардія – потужний військовий підрозділ з правоохоронними функціями, здатний надійно захистити країну від зовнішніх та внутрішніх ворогів, стати на заваді реваншистським планам Росії щодо відродження тоталітарної імперії» (https://censor.net.ua/ua/news/3057711/natsgvardiya_potujnyyi_viyiskovyiy_pidrozdil_zdatnyyi_nadiyino_zahystyty_krayinu_vid_zovnis_hnih_i_vnutrishnih).

Реалізовано стратегію на підвищення, тактику (само)презентації: у цій вітальній промові Секретар Ради національної безпеки і оборони України О. Турчинов указав на найкращі якості нацгвардійців як патріотично налаштованих військовослужбовців, на потужність Нацгвардії як військового підрозділу.

Інтенцію романтичності, сподівання на краще відображено в матеріалі, опублікованому «Корреспондент.нет». Статтю озаглавлено: «У Харкові курсанти провели романтичний флешмоб». У тексті йдеться про те, що в Харкові в День закоханих, 14 лютого 2019 р., курсанти Національної академії Національної гвардії України вийшли на флешмоб: курсанти вишикувались на плацу у формі сердечка; повідомлення доповнено фото з оптимістичним підписом: «У День закоханих навіть сонечко виглянуло до нас. Насолоджуйтеся цим днем і вірте в краще» (фото й підпис узято зі сторінки Facebook навчального закладу) (<https://ua.korrespondent.net/city/kharkov/4065022-u-kharkovi-kursanty-provely-romantychnyi-fleshmob>). Ця інтенція зумовила добір стратегії на підвищення, тактик аналіз-«плюс», що

актуалізується через референцію до висловлювань, які підводять до позитивної інтерпретації флешмобу, але не експлікують позитивного ставлення до цієї події, вчинку; (само)презентації, під час реалізації якої адресантом здійснюється безпосередня вказівка на позитивні якості курсантів Національної академії Національної гвардії України.

Інтенцію доброчесності, шанобливості, що зумовила використання стратегій на підвищення (тактики (само)презентації, неявної презентації) й театральності (тактики інформування, обіцяння), реалізовано в публікації «Нацгвардія буде охороняти церкви через релігійний скандал», у якій ідеться про конфліктну ситуацію між релігійними конфесіями України й позицію Національної поліції й нацгвардійців, які перейшли на посилений режим чергування церковних об'єктів, а також виконують службове завдання щодо охорони державного об'єкта й символу Запорізького козацтва – історико-культурного комплексу «Запорізька Січ»: «<...> Метою служби гвардійців є недопущення скоєння актів вандалізму, підпалу та інших протиправних дій. <...> Військовослужбовці зроблять все можливе для захисту історичної пам'ятки від нападників» (<https://www.pravda.com.ua/news/2018/01/12/7168163/>).

Інтенцію безпеки, турботи про цивільне населення репрезентовано в публікації «Суперкубок, Хрещення Русі, парад: силовіки посилено готуються», підготовлену «Українською правдою»: «Поліція, Національна гвардія та Держслужба з надзвичайних ситуацій проведуть командно-штабні навчання напередодні масових заходів, участь у яких візьмуть десятки тисяч людей. <...> Під час навчань правоохоронці на місцях повинні змодельовати різні ситуації, що можуть виникнути під час масових заходів, та відпрацювати свої спільні дії» (<https://www.pravda.com.ua/news/2018/07/17/7186576/>). Ця інтенція зумовила використання стратегії на підвищення, що реалізувалась у тактиках аналіз-«плюс» і (само)презентації, стратегії театральності – тактиці обіцяння.

Стратегію на підвищення, тактику відведення критики, за якої набувають реалізації аргументи і / або факти, за допомогою яких можна пояснити чи виправдати певні дії та вчинки, використано в повідомленні «У МВС пояснили, чому Нацгвардія зняла охорону в Шевченківському суді». Мета цієї тактики – подати певну точку зору як об'єктивний стан речей: «У Міністерстві внутрішніх справ спростовують зняття охорони підрозділами Національної гвардії з приміщення Шевченківського районного суду у Києві. <...> Очільник МВС має підстави оцінювати рішення органів держвлади, “які демотивують працівників та підривають авторитет правоохоронних органів”. “Тому він, відповідно до обов'язків, буде і надалі захищати законні інтереси особового складу всіх підрозділів системи МВС”, – заявили в міністерстві» (<https://www.pravda.com.ua/news/2018/02/19/7172155/>).

Інтенцію спростування доказів реалізовано шляхом використання стратегії на підвищення, тактики самовиправдання, яка здійснюється через заперечення негативних суджень про об'єкт критики і його причетності до того, чому дається негативна оцінка. Ця тактика відрізняється від тактики відводу критики тим, що ґрунтується на вираженні думки й тому, як наслідок, видається суб'єктивною: «Слідчий комітет Росії порушив 3 кримінальних справи про нібито обстріли українськими військовими мирних жителів Донбасу. <...> “Українські військові діяли за мотивами політичної та ідеологічної ненависті і ворожнечі, пов'язаної з відмовою населення

південного сходу України визнати легітимність діючої влади і бажанням створити відокремлені адміністративно-територіальні утворення на Україні», – робить висновок слідчий орган» (<https://www.pravda.com.ua/news/2017/12/19/7166030/>).

Інтенцію співпереживання у ставленні до військовослужбовців Національної гвардії України та їх рідних, шанобливого ставлення до загиблих воїнів передано в публікації «Нацгвардія заявляє про загибель офіцера в зоні АТО»: «Національна гвардія заявляє про загибель офіцера Сергія Сиротенка в зоні проведення антитерористичної операції», але «прес-центр штабу АТО у вечірньому зведенні засереду заявляє про відсутність втрат за 1 листопада (2017 р. – О. І., А. Г.)» (<https://www.pravda.com.ua/news/2017/11/1/7160435/>). Репортери «Української правди» С. Лукашова, В. Романенко відразу ж вирішили цей конфлікт, подавши вкінці повідомлення результат журналістського розслідування: «У коментарі УП через соцмережу в об'єднанні зазначили, що офіцер загинув 31 жовтня, ймовірно, ввечері», підкріпивши достовірність цієї інформації цитатою: «“Керівник нашої філії в Черкасах сьогодні отримала цю інформацію від дружини Альони», – пояснили в організації» (<https://www.pravda.com.ua/news/2017/11/1/7160435/>). Таким чином, стратегія театральності реалізується у тактиці кооперації, за допомогою якої «Українська правда» конструює образ Нацгвардії, апелюючи до загальнолюдських цінностей.

Інтенцію оптимізму, позитивного вирішення конфлікту, що розгортається на сході України, реалізовано у стратегії на підвищення (тактиках аналіз-«плюс», відведення критики), стратегії театральності (тактиках кооперації, прогнозування) в публікації «Корреспондент.net» про план А. Авакова щодо деокупації і реінтеграції Донбасу, який Міністр внутрішніх справ України представив під час круглого столу в Інституті миру у Вашингтоні 12 лютого 2019 р.: «Стратегія передбачає створення демілітаризованої зони безпеки на окремій ділянці окупованих територій. Державна прикордонна служба України за підтримки спеціальної міжнародної миротворчої місії повинна взяти цю ділянку і її межі під контроль. Правопорядок, – зазначив міністр, – повинен забезпечуватися силами Національної поліції, Національної гвардії і моніторингової місії. <...> Україна не допустить федералізації та автономії» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4064408-avakov-prezentuvav-plan-deokupatsii-donbasu>).

Інформаційну, загалом емоційно-нейтральну, інтенцію репрезентує матеріал «Корреспондент.net», у якому йдеться про посилення НАТО в Чорному морі. У цьому разі видання використовує стратегію театральності, тактику інформування (адресант обмежується наданням інформації, яку аудиторія може взяти до уваги в процесі прийняття рішення): «Зараз країни альянсу виділяють Україні гроші, допомагають з кібербезпекою і навчають українських військових» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4065564-vykhid-dlia-ukrainy-nato-naroshuietsia-v-chornomu-mori>), тактику обіцяння (втілюється через добровільне зобов'язання щось зробити): «На брифінгу за підсумком переговорів у Брюсселі в. о. міністра оборони США Патрік Шанахан оголосив, що Америка і НАТО будуть виробляти єдину політику по цьому договору» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4065564-vykhid-dlia-ukrainy-nato-naroshuietsia-v-chornomu-mori>); стратегію на підвищення, тактику аналіз-«плюс», що актуалізується через референцію до висловлювань, які підводять до позитивної інтерпретації фактів, проте, адресант описує ситуацію

з позитивної точки зору, але не експлікує при цьому свого позитивного ставлення до подій чи вчинків: «<...> Всі країни-члени НАТО закликають Україну продовжувати йти по шляху реформ. Полторак уточнив, що майже кожен місяць в українські порти заходять кораблі НАТО. Зокрема, вони проводять навчання з Військово-морськими силами України. <...> Альянс готовий продавати Києву високоточну зброю, яку не виробляють в Україні» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4065564-vykhid-dlia-ukrainy-nato-naroschuietsia-v-chornomu-mori>).

Стратегію театральності використано ще в низці публікацій, зокрема «Українські військові випробовують “глушак” дронів», оприлюднену «Корреспондент.net»: «<...> Нацгвардія випробувала військовий автомобіль-багі. Автомобіль створений зусиллями волонтерів з півдня України» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4065755-ukrainski-viiskovi-vyprovovuit-hlushak-droniv>); «Підконтрольну МВС Нацгвардію частково підпорядковують ЗСУ – Генштаб», надруковану «Українською правдою»: «Деякі підрозділи Національної гвардії, якою зараз керує МВС, частково підпорядковують Збройним силам. <...> Незабаром з оперативним резервом ЗС номер один будуть проведені відповідні збори, також будуть доукомплектовані військові частини, завершено перегрупування військ у залежності від обстановки, яка склалась» (<https://www.pravda.com.ua/news/2018/11/28/7199639/>); «Національну гвардію частково перепідпорядковують Збройним силам, – Міноборони», розміщену в «Цензор.net»: «Деякі підрозділи Нацгвардії частково підпорядковують Збройним силам. <...> “Підпорядковуватись будуть тільки ті частини і підрозділи, які попередньо готувались до виконання завдань за призначенням. Зокрема ті, хто супроводжує арештованих, підпорядковуватись не будуть”, – сказав Тимошенко. <...> Крім охорони державних об’єктів, правопорядку та інших завдань, які раніше виконували розформовані внутрішні війська МВС, профільний закон наказує НГУ виконання низки заходів із захисту території і суверенітету» (https://censor.net.ua/ua/news/3099550/natsionalnu_gvardiyu_chastkovo_perepidpor_yadkuyut_zbroynim_sylam_minoborony); «Восени Нацгвардія отримає статус спостерігача в Асоціації сил жандармерії і поліції країн Європи і Середземного моря», представлену «Цензор.net»: «Національна гвардія України отримає статус спостерігача в Асоціації сил жандармерії і поліції країн Європи і Середземного моря (FIER) вже цієї осені. <...> Учора в ході робочої зустрічі з командуванням Національної гвардії України підполковник Рауль Васілак – начальник відділу європейських програм Генерального інспекторату жандармерії Румунії (керівник проекту) – повідомив, що всі члени FIER погодилися бачити Національну гвардію в Асоціації FIER як Спостерігача» (https://censor.net.ua/ua/news/396152/voseny_natsgvardiya_otrymae_status_sposteregacha_v_asotsiatsiyi_syl_jandarmeriyi_i_politsiyi_krayin). У першому прикладі використано тактику інформування, у другому, третьому й четвертому – обіцяння й прогнозування. При чому, у четвертому прикладі помічаємо ще й стратегію на підвищення, тактику (само)презентації.

Інтенцію шанобливого ставлення до військових, зокрема нацгвардійців, репрезентовано у статті «Україна вшановує учасників воєн за кордоном», що опублікована «Корреспондент.net»: «“За даними Міністерства оборони, з 1992 року в міжнародних миротворчих операціях взяли участь майже 44 тисячі військовослужбовців. З самого початку конфлікту на сході України тисячі ветеранів, перш за все “афганців”, виступили на захист рідної землі. Зараз вони

проходять службу у складі Збройних сил, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, СБУ та інших силових підрозділах», – додали у відомстві» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4065409-ukraine-vshanovuie-uchasnykiv-voien-za-kordonom>). Ця інтенція реалізується у театральній стратегії, тактиці інформування.

В. Хохлов підготував матеріал «Лібертаріанський погляд: намордник для держави» (<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/11/7200868/>), присвятивши його експресивному аналізу прикладів того, як держава схильна утискати свободи громадян. Автор протиставляє «лібертаріанство» й державу: «Держава – це один з головних ворогів свободи <...>» (<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/11/7200868/>), зокрема на початку статті він апелює до «загального військового обов'язку», що передбачає проти власної волі займатися відповідною діяльністю, ризикувати життям чи здоров'ям, віддавати свою власність. Сам факт конституційного закріплення загального військового обов'язку В. Хохлов порівнює з політикою Гітлера, який «міг конституційно закріпити будь-що, але на Нюрнберзькому процесі посадовці Рейху були засуджені у тому числі й за законні, але неправові дії» (<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/11/7200868/>). Автор вважає: «Громадяни державі нічого не винні, крім сплати податків. Вони не мусять її захищати, віддавати їй власний час, здоров'я чи майно. Недобровільна мобілізація є неправовим актом, незважаючи на те, що вона здійснюється за законом» (<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/11/7200868/>). «Право на зброю» автор теж вважає «зазіханням» на права і свободи громадян: «Коли державі потрібні озброєні раби – це дозволено, а коли вільні громадяни бажають мати зброю – це заборонено. <...> Громадяни утворили державу для того, щоб вона їх обслуговувала, а не утискала чи обмежувала» (<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/11/7200868/>). Така авторська позиція «роздмухує» негативне ставлення до виконання військового обов'язку, породжуючи інтенцію позбавлення волі, права самостійно приймати рішення, а отже, формує пейоративне ставлення до поліцейських і військових, функції яких автор, як нам видається, не розмежує, це впадає в око, коли він аналізує діяльність структур, координованих Міністерством внутрішніх справ. Таким чином, В. Хохлов використав стратегію на пониження, представивши її такими тактиками: аналіз-«мінус», що ґрунтується на розборі ситуації чи фактів, які виражають негативне відношення до того, що описується, при цьому для цієї тактики характерна відсутність безпосередньої вказівки на конкретну провину; викриття – актуалізується через наведення фактів й аргументів, які роблять очевидною чиюсь винуватість або причетність (комбінація тактик аналіз-«мінус» і звинувачення).

Агресивну, конфліктну інтенцію щодо військовослужбовців репрезентує повідомлення «Корреспондент.net» про те, що принизили й побили двох бійців Національної гвардії України: «<...> Двоє невідомих чоловіків намагалися пройти в приміщення Апеляційного суду Львівської області на площі Соборній. “На вимогу військовослужбовців Національної гвардії України, які виконували завдання з охорони суду, пред'явити документи, чоловіки відреагували агресивно, при цьому один із них завдав двом військовослужбовцям тілесні ушкодження. Чоловік погрожував нацгвардійцям, принижував їхню честь і гідність”, – йдеться в повідомленні» (<https://ua.korrespondent.net/city/lvov/4065329-u-lvovi-pobyly-biitsiv-natshvardii>). Стратегію на пониження, тактики аналіз-«мінус» і безособового звинувачення

(винуватців не названо) підтримує ще одне повідомлення, яке завершує аналізовану статтю: «Раніше у Львові заарештували нацгвардійця за побиття колеги по службі. Внаслідок побоїв військовий втратив селезінку і тепер перебуває на лікуванні в лікарняному стаціонарі» (<https://ua.korrespondent.net/city/lvov/4065329-u-lvovi-pobyly-biitsiv-natshvardii>), деталей цієї події не повідомлено, коментаря чи оцінки не додано. Якщо в першій частині статті стратегія на пониження формується на інтенції неспроможності нацгвардійців контролювати ситуацію, захистити себе від фізичного впливу – належним чином виконувати службово-бойове завдання, то в другій – неспроможності контролювати самого себе, порушення військової етики, неправомірного застосування фізичної сили.

Стратегію на пониження використано у статті «Корреспондент.net» про хабарництво майора Нацгвардії: «Оперативники спецслужби встановили, що майор вимагав від місцевого жителя тисячу доларів. За вказану суму зловмисник обіцяв вирішити питання про укладення контракту з чоловіком на проходження військової служби» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4065619-sbu-zatrymala-za-khabar-maiora-natshvardii>). Реалізовано тактики звинувачення за допомогою актуалізації через приписування відповідної провини, визнання винним у хабарництві, а також розкриття, виявлення неординарних дій нацгвардійців, їх якостей; викриття, що актуалізується через наведення фактів й аргументів, які доводять винуватість офіцерів Нацгвардії. Обрану стратегію підтримують й інші приклади хабарництва, що наведені в аналізованій публікації: «Раніше стало відомо, що в Рівненській області командир взводу однієї з військових частин отримав 900 доларів хабара за влаштування чоловіка на військову службу за контрактом. А в Харкові за хабар затримали воєнкома. Він вимагав від громадянина \$ 500 за визнання того непридатним для проходження військової служби» (<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4065619-sbu-zatrymala-za-khabar-maiora-natshvardii>).

Тож негативного ставлення до Національної гвардії України як до силової структури в проаналізованих виданнях виявлено не було. Засудження викликають порушення конкретних офіцерів, які вчасно виявляють і усувають.

Стратегія на підвищення реалізується у тактиках самопрезентації, аналіз-«плюс», відведення критики, самовиправдання; стратегія театральності представлена такими тактиками: інформування, обіцяння, прогнозування, кооперації; стратегія на пониження – тактиками аналіз-«мінус», викриття, звинувачення чи безособове звинувачення.

При цьому, коли йдеться про Нацгвардію в повідомленнях міністрів (А. Авакова, С. Полторака), реалізуються стратегії театральності, рідше – на підвищення; коли йдеться про вшанування воїнів – стратегія на підвищення; коли створюється різка дихотомія військовий – цивільний або описується діяльність конкретних військовослужбовців – стратегія на пониження, а стратегія на підвищення реалізується в тактиці самопрезентації, підпорядковуючись інтенції захисту цивільного населення від актів тероризму; коли висвітлюють події на сході України, окремо про нацгвардійців, як правило, не пишуть.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробці наукового підґрунтя для розбудови стратегічних комунікацій, освітніх програм для майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

ЛІТЕРАТУРА

Бацевич, Ф. С. (2009). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ, 376 с.

Михалёва, О. Л. (2004). *Политический дискурс как сфера реализации манипулятивного воздействия*. Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Иркутск, 289 с.

Побудова системи державних стратегічних комунікацій України (2016). [Електронний ресурс]. URL: http://mip.gov.ua/files/documents/Stratcom_Report_2016_UKR_updated.pdf (дата звернення: 30.09.2019).

Попова, Т. (2017). *До питання підготовки фахівців зі стратегічних комунікацій*. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28538557.html> (дата звернення: 30.09.2019).

Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава, 844 с.

Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава, 716 с.

Подано до редакції 01.10.2019 року

Підписано до друку 28.10.2019 року